

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2026-86-58>

УДК 368.91:338.48

СПЕЦИФІКА РЕАЛІЗАЦІЇ ТУРИСТИЧНОГО СТРАХУВАННЯ ЯК ОСНОВА МЕДИЧНОГО СУПРОВОДУ У ТУРИСТИЧНІЙ СФЕРІ

SPECIFICITIES OF IMPLEMENTING TRAVEL INSURANCE AS THE BASIS OF MEDICAL SUPPORT IN THE TOURISM SPHERE

Кондрацька Лілія Петрівнакандидат економічних наук, доцент,
Західноукраїнський національний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8429-8953>**Kondratska Liliya**

Western Ukrainian National University

У статті здійснено дослідження специфіки реалізації туристичного страхування як інструменту забезпечення медичного супроводу у туристичній сфері в умовах зростання ризиків подорожей, підвищення вартості медичних послуг і трансформації вимог до безпеки туристів. Проаналізовано нормативно-правові засади страхового захисту туристів в Україні в контексті взаємодії туристичного законодавства. Систематизовано різновиди туристичного страхування за основними класифікаційними ознаками. Досліджено сучасний стан ринку туристичного страхування в Україні. Представлено концентрацію основних обсягів страхових платежів і виплат у кількох провідних компаніях. У результаті дослідження виокремлено важливі проблеми розвитку туристичного страхування в Україні. Запропоновано пріоритетні напрями вдосконалення туристичного страхування.

Ключові слова: туристичне страхування, медичний супровід, асистанс, страхування медичних витрат, туристичні ризики, страховий захист, туристична сфера, страхові послуги.

The article presents a comprehensive study of the specifics of the implementation of tourist insurance as a basic tool for providing medical support in the tourism sector in the context of increasing travel risks, increasing the cost of medical services and transforming requirements for tourist safety. The regulatory and legal principles of insurance protection of tourists in Ukraine are analyzed in the context of the interaction of tourism and insurance legislation. The generalization of scientific approaches of domestic and foreign researchers made it possible to identify the differentiation of terminological approaches (legal, financial and economic, subject-interaction, complex security and service) and to clarify the content of the definition of «tourist insurance» with an emphasis on the determining role of medical support. The types of tourist insurance are systematized according to the main classification features. The current state of the tourist insurance market in Ukraine is studied. The concentration of the main volumes of insurance payments and benefits in several leading companies was established, as well as significant differentiation of the level of payments, which reflects the heterogeneity of insurance claim settlement practices. An analysis of the dynamics of medical expense insurance contracts in 2020-2024 showed a high sensitivity of the segment to external economic, epidemiological and security factors, and an analysis of the structure of insurance premiums under risk insurance contracts showed a low share of assistance, which limits the potential of travel insurance as a full-fledged medical support tool. Priority areas for improvement are proposed, including improving regulatory and legal regulation, increasing the transparency of insurance products, expanding medical coverage, digitalizing insurance processes, strengthening coordination between participants in the insurance process, increasing the financial literacy of tourists, and institutionally strengthening the role of travel insurance in the travel safety system.

Keywords: travel insurance, medical support, assistance, medical expense insurance, travel risks, insurance protection, tourism sector, insurance services.

Постановка проблеми. Сучасний розвиток туристичної сфери характеризується зростанням мобільності населення, ускладненням

маршрутів подорожей, підвищенням вимог до якості сервісу та посиленням ролі безпекової складової туристичного продукту. За таких

умов туристичне страхування перестає виконувати виключно компенсаторну функцію та трансформується у комплексний інструмент організації медичного супроводу туриста на всіх етапах подорожі. Особливої актуальності це набуває в умовах зростання медичних, транспортних, епідеміологічних, кліматичних і організаційних ризиків, які можуть істотно впливати як на безпеку туриста, так і на репутацію суб'єктів туристичного бізнесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблематика страхування у сфері туризму в українській науковій літературі розглядається крізь призму правового регулювання, особливостей функціонування страхового ринку, сучасного стану та перспектив розвитку туристичного страхування, а також його ролі у забезпеченні фінансової безпеки подорожуючих. Правові аспекти страхування в туризмі висвітлено у праці Б. Вихристенка та Н. Опанасюк [1], тоді як Н. В. Рібун [2] акцентує увагу на специфіці ринку страхування у сфері туризму. Питання стану, проблем і перспектив розвитку страхування туристів в Україні досліджували О. В. Марценюк-Розарьонова, В. М. Нечипорук [3], О. Дадак, М. Дорош-Кізім, Р. Грабовський, Р. Дудяк [4].

Окремі аспекти туристичного страхування у ширшому економічному контексті розкрито у працях А. В. Путінцева та О. М. Клименко [5], які аналізують зарубіжний досвід, а також Н. Бакало, І. Крекотень, В. Маховки [6], де узагальнено підходи до страхування в туризмі. В. Руденко, Н. Добіжа, В. Мирончук [7] розглядають туристичне страхування як інструмент фінансової безпеки подорожуючих, а Л. Чвертко та І. Кирилук [8] визначають його місце у структурі страхового ринку України.

Водночас аналіз наукових праць [1–8] засвідчує, що окремі питання туристичного страхування залишаються недостатньо дослідженими, зокрема щодо цифровізації страхових сервісів, оцінювання ефективності страхового захисту, інтеграції страхових продуктів у туристичні платформи та адаптації міжнародного досвіду до українських умов. Це зумовлює потребу в подальшому поглибленні досліджень у сфері удосконалення механізмів страхового захисту туристів.

Формулювання цілей статті. Метою статті є обґрунтування специфіки реалізації туристичного страхування як системної основи медичного супроводу у туристичній сфері та визначення основних організаційно-економічних і сервісних механізмів підвищення ефек-

тивності страхового захисту туристів в умовах зростання ризиків подорожей.

Виклад основного матеріалу дослідження. Туристичне страхування виступає важливим інструментом забезпечення безпеки подорожей, захисту майнових інтересів туристів та організації належного медичного супроводу в умовах зростання ризиків у туристичній сфері. У сучасних умовах розвитку міжнародного та внутрішнього туризму, що супроводжується підвищенням мобільності населення, ускладненням логістики, зміною епідеміологічної ситуації та зростанням вартості медичних послуг, страхове забезпечення набуває не лише фінансового, а й важливого соціально-організаційного значення.

Ефективність туристичного страхування визначається не лише практикою взаємодії учасників ринку, а й чіткістю його нормативно-правового регулювання. Правові засади страхового захисту туристів в Україні формуються у межах спеціального туристичного законодавства та законодавства у сфері страхування, що забезпечує інституційну основу для надання медичної допомоги під час подорожей. Страхування ризиків у сфері туризму регулюється Законами України «Про страхування» від 18.11.2021 № 1909-IX [9] та «Про туризм» від 15 вересня 1995 року № 324/95-ВР [10].

Аналіз термінологічних підходів доцільно здійснювати з урахуванням їхньої змістової диференційованості, яка виявляється у множинності наукових інтерпретацій та різноспрямованості акцентів у визначенні дефініції «туристичне страхування». У науковій літературі простежується відмінність як у трактуванні сутності цього поняття, так і в акцентуванні його функціонального призначення від фінансово-компенсаційного механізму покриття ризиків до комплексної системи захисту життя, здоров'я, майна туристів і організації супроводу під час подорожі.

З метою систематизації наявних наукових підходів, виявлення спільних і відмінних характеристик, а також уточнення змістового наповнення зазначеної дефініції, узагальнені результати аналізу подано в таблиці 1.

На нашу думку, туристичне страхування доцільно визначати як комплексну систему правових, фінансово-економічних та сервісно-організаційних відносин між туристом, суб'єктами туристичної діяльності, страховиком і асистуючими структурами, спрямовану на забезпечення страхового захисту життя, здоров'я, майна та відповідальності туриста,

Таблиця 1

Підходи науковців до визначення дефініції «туристичне страхування»

Автор(и)	Трактування / сутність поняття	Основний акцент
Вихристенко Б., Опанасюк Н. [1, с. 11]	система правовідносин між туристами, суб'єктами туристичної діяльності та страховими компаніями щодо захисту життя, здоров'я та майнових інтересів туристів у разі настання страхових випадків у межах чинного законодавства України.	Правовідносини учасників туристичного ринку
Рібун Н. [2, с. 276]	система фінансово-економічних відносин між страховими компаніями, суб'єктами туристичної сфери та туристами щодо задоволення інтересів і потреб кожного з них.	Фінансово-економічні відносини сторін
Марценюк-Розарьонова О., Нечипорук В. [3]	система взаємозв'язків між страховою компанією і туристом щодо забезпечення захисту життя, здоров'я та майнових інтересів громадян під час туристичної подорожі.	Захист життя, здоров'я та майнових інтересів
Дадак О., Дорош-Кізим М., Грабовський Р., Дудяк Р. [4, с. 117]	система взаємозв'язків між страховою компанією і туристом по забезпеченню захисту життя, здоров'я та майнових інтересів громадян під час туристичної подорожі.	Системний захист туриста у процесі подорожі
Путінцев А., Клименко О. [5]	система взаємозв'язків між страховою компанією та особою, яка подорожує, щодо забезпечення захисту життя, здоров'я та майна під час туристичної мандрівки.	Захист особи під час подорожі
Бакало Н., Скрекотень І., Маховка В. [6, с. 61]	система відносин між страховою компанією і туристом щодо захисту його життя, здоров'я та майнових інтересів у разі настання страхових випадків.	Система відносин «страховик-турист»
Руденко В., Добіжа Н., Миرونчук В. [7, с. 255]	Система фінансового захисту, яка забезпечує покриття ризиків, пов'язаних із життям, здоров'ям, майном та відповідальністю туристів під час внутрішніх і міжнародних подорожей, спрямованої на мінімізацію непередбачених витрат, забезпечення оперативної допомоги у критичних ситуаціях та створення умов для безпечного й комфортного здійснення туристичних поїздок.	Комплексний фінансовий захист, асистанс і безпека туриста
Чвертко Л., Кирилюк І. [8]	Є видом страхового захисту туристів, який спрямований на відшкодування збитків від непередбачуваних витрат, пов'язаних із ризиками для життя, здоров'я та працездатності під час подорожі, забезпечуючи їх фінансову стабільність.	Компенсаційна функція страхування та фінансова стабільність туриста

Джерело: сформовано автором на основі [1, с. 11; 2, с. 276; 3; 4, с. 117; 5; 6, с. 61; 7, с. 255; 8]

покриття витрат у разі настання страхових випадків, а також організацію оперативного медичного супроводу під час подорожі.

Виходячи із наведених підходів до трактування сутності туристичного страхування, основними завданнями під час його реалізації виступають не лише формальне укладення договору страхування, а передусім формування цілісної системи превентивного, фінансового, організаційного та медичного захисту туриста, здатної забезпечити безпеку подорожі,

оперативне реагування на ризикові події та мінімізацію негативних наслідків для всіх учасників туристичного процесу. Основними завданнями під час реалізації туристичного страхування виступають: ідентифікація та оцінювання туристичних ризиків; забезпечення належного страхового покриття туриста; організація медичного супроводу та асистансу; інформаційне забезпечення та консультування туриста; координація взаємодії між учасниками страхового процесу; оперативне

врегулювання страхових випадків; захист прав та майнових інтересів туриста; мінімізація фінансових втрат туриста та інших учасників подорожі; адаптація страхових продуктів до специфіки видів туризму; підвищення рівня безпеки та якості туристичних послуг.

Відповідно, реалізація туристичного страхування повинна розглядатися як багаторівневий процес, що поєднує оцінювання ризиків, формування страхового покриття, організацію медичного супроводу, координацію учасників та оперативне врегулювання страхових випадків, а її результативність визначається здатністю системи забезпечити туристу безпечні умови подорожі, своєчасну допомогу та належний рівень фінансового захисту. Страхові компанії реалізують широкий спектр страхових продуктів, орієнтованих на покриття ризиків, які виникають у процесі туристичної діяльності та безпосередньо під час подорожі. Проведемо аналіз основних флагманів серед страхових компаній зі страхування туристів за 2025 рік (таблиця 2).

Отож, сучасний ринок туристичного страхування в Україні характеризується концентрацією основних обсягів страхових платежів і виплат у кількох провідних страхових компаніях, що формують базовий сегмент страхового захисту туристів.

Залежно від мети поїздки, її тривалості, території перебування, характеру потенційних загроз і складу страхового покриття, види туристичного страхування істотно диференціюються за змістом і функціональним призначенням. У зв'язку з цим науково-практичне значення має їх систематизація за відповідними класифікаційними ознаками, при цьому дає змогу впорядкувати наявні страхові продукти, визначити їх специфіку та обґрунтувати доцільність застосування у конкретних умовах подорожі.

З урахуванням зазначеного, у табл. 3 наведено систематизацію видів туристичного страхування за основними класифікаційними ознаками, які відображають їх змістові, організаційні та функціональні характеристики.

Таблиця 2

Основні компанії із туристичного страхування в Україні у 2025 році

Страхова компанія	Сума страхових платежів, тис. грн	Сума страхових виплат, тис. грн	Рівень виплат, %
Європейське туристичне страхування	138118	27079	19,61
ВУСО	118801	22010	18,53
Гардіан	64642	16	0,02
Княжа	62848	9936	15,81
PZU Україна	55861	22458	40,20
TAC СГ	46813	6236	13,32
UNIVERSALNA	43312	4640	10,71
ARX	34780	16716	48,06
ОРАНТА	26229	4920	18,76
УНІКА	22303	7575	33,96
ІНГО	19602	3890	19,84
ІНКС	15023	1006	6,70
Перша	15993	1841	11,51
ББС Іншуранс	14959	1333	8,91
УСГ	9800	933	9,52
UPSK	7681	1974	25,70
Арсенал страхування	7976	2016	25,28
Євроінс Україна	3243	311	9,59
Ультра альянс	1167	20	1,71
Країна	1375	629	45,75
Всього	710526	135539	19,08

Джерело: сформовано автором на основі [11]

Таблиця 3

Різновиди та класифікація різновидів туристичного страхування в Україні

Класифікаційна ознака	Види туристичного страхування
За формою здійснення (участі)	– обов'язкове туристичне страхування (передбачене законодавством і є необхідною умовою туристичного обслуговування; охоплює медичне страхування та страхування від нещасного випадку на період подорожі); – добровільне туристичне страхування (укладається за ініціативою туриста або за рекомендацією суб'єкта туристичної діяльності з метою розширення страхового покриття понад обов'язковий мінімум).
За об'єктом страхового захисту	– особисте страхування (включає страхування життя, страхування від нещасного випадку та медичне страхування); – майнове страхування (передбачає страхування особистого майна особи, що подорожує, на випадок крадіжки, втрати, пограбування); – страхування цивільної (громадянської) відповідальності туриста (забезпечує покриття збитків, завданих третім особам під час подорожі, у межах умов договору страхування).
За територіальною ознакою	– внутрішнє туристичне страхування (поліс страхування для внутрішніх подорожей по Україні); – зовнішнє туристичне страхування (поліс страхування для міжнародних подорожей).
За терміном дії поліса	– разове туристичне страхування (поліс дійсний протягом однієї конкретної поїздки); – багаторазове туристичне страхування (покриває декілька поїздок протягом тривалого періоду, наприклад одного року).
За видами страхувальників	– страхування для студентів (призначене для осіб, які здійснюють освітні подорожі, навчальні обміни, стажування тощо); – індивідуальне страхування (укладається для однієї особи з урахуванням індивідуальних умов подорожі); – групове страхування (орієнтоване на туристів, які подорожують у складі групи; як правило, застосовується для організованих турів).
За видами страхових ризиків	– медичне страхування; – страхування від нещасних випадків; – страхування майна туристів; – страхування відповідальності суб'єктів туристичної індустрії; – страхування цивільної відповідальності туристів.

Джерело: сформовано автором на основі [5; 12; 13, с. 54-55]

Туристичне страхування в Україні має багатокритеріальну класифікаційну структуру, яка відображає його комплексний характер як правового, фінансового та сервісного інструменту захисту туриста. Виокремлені класифікаційні ознаки (форма здійснення, об'єкт страхового захисту, територія дії, строк поліса, тип страхувальника та види ризиків) дають змогу диференціювати страхові продукти відповідно до умов подорожі та рівня ризиковості.

Основним для практики туристичної діяльності є розмежування обов'язкового і добровільного туристичного страхування, оскільки воно дозволяє відокремити базовий гарантований рівень захисту від розширеного індивідуалізованого покриття. Водночас центральне місце в системі різновидів туристич-

ного страхування займає особисте (передусім медичне) страхування, що підтверджує його визначальну роль як основи медичного супроводу та безпеки туристів під час подорожей. Порівняльна характеристика добровільного та обов'язкового туристичного страхування подана у таблиці 4.

Порівняльний аналіз свідчить, що обов'язкове туристичне страхування виконує функцію базового нормативно гарантованого захисту, тоді як добровільне страхування забезпечує розширений та індивідуалізований рівень безпеки туриста. Відтак їх поєднання є найбільш ефективним підходом до формування належного медичного супроводу та комплексного страхового захисту у туристичній сфері.

Таблиця 4

Порівняльна характеристика добровільного та обов'язкового туристичного страхування

Критерії	Добровільне туристичне страхування	Обов'язкове туристичне страхування
Характер участі у страхуванні	Є факультативним; оформлюється за потребою туриста або за рекомендацією туроператора/ турагента.	Є обов'язковим для забезпечення базового страхового захисту туриста на період подорожі.
Ініціатор укладення договору	Переважно турист (страхувальник), який самостійно обирає програму, обсяг покриття та умови.	Суб'єкт туристичної діяльності забезпечує наявність страхування (або турист підтверджує самостійно укладений договір).
Мета страхування	Розширення страхового захисту понад мінімально необхідний рівень; адаптація поліса до індивідуальних ризиків подорожі.	Забезпечення мінімально необхідного рівня захисту життя та здоров'я туриста під час подорожі.
Обсяг страхового покриття	Може бути розширеним і включати додаткові ризики (скасування поїздки, затримка рейсу, втрата багажу, цивільна відповідальність, активний відпочинок тощо).	Як правило, охоплює базові ризики: медичне страхування та страхування від нещасного випадку.
Ступінь індивідуалізації умов	Високий рівень індивідуалізації: можливість вибору страхової суми, франшизи, переліку ризиків, території покриття, спеціальних опцій.	Низький або середній рівень індивідуалізації: умови здебільшого стандартизовані та орієнтовані на базові потреби туриста.
Страхова сума та ліміти відповідальності	Визначаються за вибором страхувальника; можуть бути підвищеними залежно від країни, тривалості та мети поїздки.	Встановлюються в межах стандартних умов страхового продукту та забезпечують мінімально допустимий рівень покриття.
Вартість страхового поліса	Залежить від широти покриття, страхової суми, віку туриста, країни перебування, тривалості подорожі та додаткових опцій; зазвичай є вищою при розширеному захисті.	Зазвичай має нижчу вартість, оскільки передбачає базовий пакет страхового покриття без значної варіативності опцій.
Медичний супровід та асистанс	Часто передбачає розширені сервіси асистансу: цілодобову підтримку, координацію лікування, розширені ліміти на медичні послуги, додаткові сервіси.	Забезпечує базовий рівень медичного супроводу та асистансу, достатній для організації первинної допомоги у разі страхового випадку.
Сфера практичного застосування	Доцільне для подорожей із підвищеним ризиком (активний відпочинок, тривалі поїздки, дорогі напрями, подорожі з дітьми, навчальні чи ділові поїздки).	Застосовується як універсальна базова форма страхового захисту для більшості туристичних поїздок.
Переваги	Забезпечує ширший і більш гнучкий страховий захист, підвищує рівень безпеки та фінансової стійкості туриста.	Гарантує наявність мінімального страхового захисту для кожного туриста та виконує важливу соціально-захисну функцію.

Джерело: сформовано автором на основі [7, с. 257]

Поряд із цим, обов'язковість туристичного страхування визначається не лише вимогами країни відправлення, а й правилами держави тимчасового перебування туриста. У багатьох

випадках наявність чинного медичного страхового поліса є необхідною умовою в'їзду або оформлення візи. За таких обставин туристичне страхування виконує не лише компен-

саційну, а й регуляторну функцію, оскільки підтверджує фінансову спроможність туриста покрити можливі медичні витрати.

Саме тому страхування у сфері туризму розглядається як важливий і динамічний сегмент страхового бізнесу. Зростання міжнародної мобільності, підвищення вартості медичних послуг за кордоном і посилення вимог до безпеки подорожуючих стимулюють попит на страхові продукти з достатнім рівнем покриття. Зокрема, в окремих європейських країнах, серед яких Австрія, Бельгія, Франція та Іспанія, вимоги до медичного страхування туристів передбачають ліміти покриття на рівні 30-50 тис. дол. США [13, с. 71].

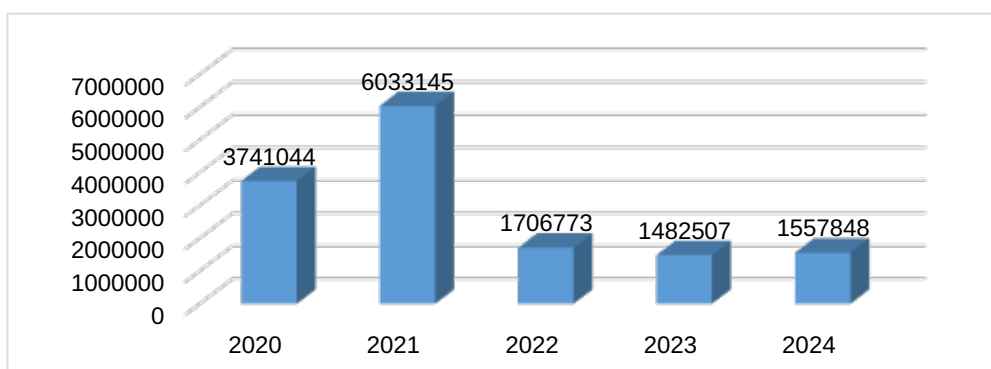
В Україні туристичне страхування також зберігає важливе значення як інструмент мінімізації ризиків, пов'язаних із подорожами та можливими медичними витратами. Водночас розвиток цього сегмента істотно залежить від зовнішніх економічних, соціальних і безпекових чинників. Динаміка кількості договорів страхування медичних витрат упродовж 2020-2024 рр. (рис. 1) свідчить про нерівномірність змін цього показника та чутливість попиту до туристичної активності, безпекової ситуації й загальної економічної кон'юнктури.

Пожвавлення туристичної мобільності після часткового послаблення пандемічних обмежень, яке спостерігалось на світовому туристичному ринку у 2021 р., зумовило істотне зростання попиту на страхування медичних витрат. Зокрема, кількість укладених протягом року договорів збільшилася на 61% порівняно з попереднім періодом і перевищила 6 млн. Водночас уже у 2022 р. цей показник скоротився більш ніж утричі до 1,7 млн договорів, при цьому зазначене було безпосередньо пов'язано з початком повномасштабної воєнної агресії РФ проти України.

Подальше зниження кількості укладених договорів у 2023 р. зумовлювалося дією воєнного стану та суттєвими обмеженнями на виїзд за кордон для окремих категорій громадян. Лише у 2024 р. зафіксовано незначне відновлення, зокрема кількість договорів асистиансу, які набрали чинності у звітному періоді, зросла на 5,1 % порівняно з попереднім роком. На нашу думку, таку динаміку доцільно трактувати переважно як наслідок реалізації відкладеного попиту на подорожі, а не як свідчення повноцінної стабілізації туристичного ринку.

Дана особливість підтверджується й результатами соціологічних опитувань, відповідно до яких значна частина населення України утримується від подорожей через обмежені фінансові можливості, безпекові ризики або недоцільність туристичної активності в умовах воєнного стану. Сукупний вплив зазначених чинників стримує попит на страхові продукти у сегменті туристичного страхування, що відображається і в структурі страхового ринку: у 2024 р. частка асистиансу в обсязі страхових премій за договорами ризикового страхування становила лише 1,7 % (рис. 2).

Аналіз емпіричних даних поданих на рис. 2 свідчить, що у структурі страхових премій за договорами ризикового страхування в Україні у 2024 р. домінує страхування здоров'я (69,6%), при цьому формуючи основну частку ринку та відображає високий попит на продукти, пов'язані із захистом життя і здоров'я. Помітну частку також займають страхування фінансових ризиків (9%) та ОСЦПВ (8,7%), тоді як інші види страхування мають значно меншу питому вагу (переважно в межах 1-2,5%). Загалом така структура засвідчує високу концентрацію страхових премій у кіль-

Рис. 1. Динаміка кількості укладених договорів страхування медичних витрат в Україні у 2020-2024 рр., од.

Джерело: сформовано автором на основі [14]

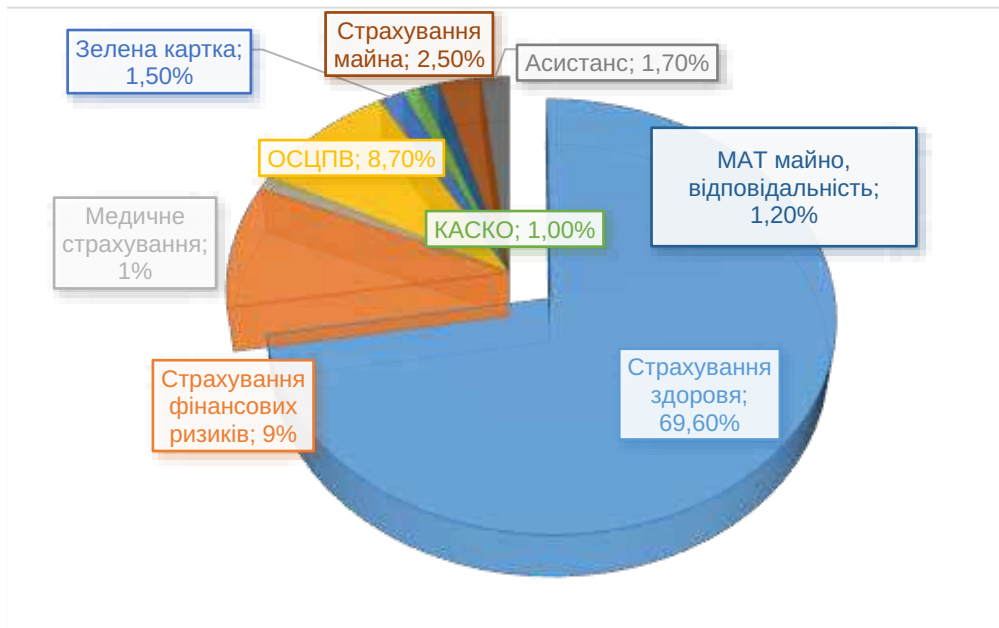

Рис. 2. Структура страхових премій за договорами ризикового страхування в Україні у 2024 р., %

Джерело: сформовано автором на основі [14]

кох базових видах страхування та обмежену частку спеціалізованих туристичних страхових продуктів.

Сучасний етап розвитку туристичного страхування в Україні характеризується наявністю низки системних і прикладних проблем, які стримують підвищення ефективності страхового захисту туристів та ускладнюють формування якісного медичного супроводу під час подорожей. З огляду на це, доцільно виокремити такі важливі проблеми функціонування зазначеного сегмента страхового ринку: низький рівень платоспроможного попиту на туристичні страхові продукти; висока чутливість сегмента до зовнішніх безпекових та економічних чинників; недостатній рівень страхового покриття за окремими програмами; непрозорість умов договорів страхування для споживачів; недостатня поінформованість туристів щодо порядку дій у разі страхового випадку; неоднорідність якості асистансу та медичного супроводу; диференціація практики врегулювання страхових випадків між страховиками; обмежена адаптація страхових продуктів до специфіки окремих видів туризму; недостатній рівень цифровізації процесів страхового обслуговування; низька частка туристичного асистансу у загальній структурі ризикового страхування; недостатній рівень стандартизації взаємодії між учасниками туристичного страхування.

Сукупність наведених проблем засвідчує необхідність удосконалення організаційно-економічних механізмів реалізації туристичного страхування в Україні, підвищення прозорості страхових продуктів, розвитку асистансу та посилення практикоорієнтованого підходу до формування страхового покриття відповідно до реальних ризиків туристичної діяльності. Сучасні напрями удосконалення системи туристичного страхування в Україні систематизовано у таблиці 4.

В цілому, удосконалення туристичного страхування в Україні має здійснюватися комплексно через поєднання нормативних, організаційних, цифрових та сервісних змін, спрямованих на підвищення доступності, прозорості та результативності страхового захисту. Пріоритетного значення при цьому набуває розвиток медичного асистансу та практикоорієнтованих страхових продуктів, адаптованих до реальних потреб туристів і сучасних ризиків подорожей.

Висновки. Узагальнюючи основні результати дослідження слід відзначити те, що туристичне страхування доцільно розглядати не лише як механізм фінансового відшкодування збитків, а як комплексну систему правових, фінансово-економічних і сервісно-організаційних відносин, у межах якої основну роль відіграє медичний супровід та асистанс туриста під час подорожі. Ефективність реалі-

Таблиця 4

Сучасні напрями удосконалення системи туристичного страхування в Україні

Напрямок удосконалення	Характеристика
Удосконалення нормативно-правового регулювання туристичного страхування	Необхідним є подальше уточнення вимог до змісту страхових продуктів у туристичній сфері, стандартизація базових умов страхового покриття та посилення вимог до прозорості договорів страхування. Це сприятиме зниженню неоднозначності трактувань, захисту прав туристів і підвищенню довіри до страхового ринку.
Підвищення прозорості та зрозумілості страхових умов для споживачів	Важливим напрямом є спрощення структури страхових договорів, уніфікація термінології, чітке відображення страхових випадків, винятків і лімітів покриття. Доцільно також запроваджувати короткі стандартизовані інформаційні листи (паспорт страхового продукту) для туриста.
Диференціація та індивідуалізація страхових продуктів	Страхові програми мають бути адаптовані до специфіки різних видів туризму (освітній, діловий, активний, сімейний, медичний, довготривалий тощо), вікових груп туристів, території подорожі та рівня ризиковості, адже це забезпечить більш релевантне страхове покриття та підвищить практичну цінність страхового продукту.
Розширення страхового покриття за медичними ризиками	Доцільним є перегляд лімітів відповідальності за медичними витратами з урахуванням реальної вартості лікування в країнах перебування, а також включення до програм ширшого переліку медичних і сервісних опцій (невідкладна стоматологія, транспортування, репатріація, супровід неповнолітніх тощо).
Цифровізація процесів туристичного страхування	Важливим напрямом є впровадження цифрових рішень на всіх етапах страхового обслуговування: онлайн-оформлення полісів, електронна ідентифікація, мобільні додатки для комунікації з асистансом, електронний документообіг та відстеження статусу страхового випадку в режимі реального часу.
Підвищення фінансової грамотності та страхового інформування туристів	Доцільно активізувати просвітницьку роботу щодо ролі туристичного страхування, порядку вибору поліса та алгоритму дій у разі страхового випадку.
Посилення контролю за якістю врегулювання страхових випадків	Необхідним є впровадження показників оцінювання якості страхового обслуговування (швидкість реагування, частка врегульованих випадків, тривалість розгляду звернень, рівень задоволеності клієнтів), оскільки це дозволить підвищити стандарти роботи страховиків і асистуючих компаній.
Інституційне посилення ролі туристичного страхування у системі безпеки подорожей	Туристичне страхування доцільно розглядати як складову інфраструктури безпечного туризму, що поєднує фінансовий захист, медичний супровід і сервісну підтримку.

Джерело: сформовано автором

зації туристичного страхування визначається поєднанням трьох взаємопов'язаних складових: належного нормативно-правового регулювання, якості страхового покриття та рівня координації між страховиком, асистуючою службою, туристичним оператором і медичними закладами.

Проведений аналіз засвідчив, що ринок туристичного страхування в Україні характеризується концентрацією основних обсягів страхових платежів у кількох провідних компаніях, істотною диференціацією рівня виплат, а також високою чутливістю до зовнішніх економічних і безпекових чинників, що особливо

проявилось у динаміці 2020-2024 рр. Водночас систематизація різновидів туристичного страхування та порівняння обов'язкового і добровільного страхування підтвердили, що саме їх поєднання формує найбільш результативну модель страхового захисту і медичного супроводу туристів.

З огляду на виявлені проблеми, пріоритетними напрямами вдосконалення є розвиток асистансу, підвищення прозорості страхових продуктів, розширення медичного покриття, цифровізація страхових процесів та посилення інституційної ролі туристичного страхування у системі безпеки подорожей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Вихристенко Б., Опанасюк Н. Правові засади страхування в туризмі. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2012. № 4. С. 10-20.
2. Рібун Н. В. Особливості ринку страхування у сфері туризму. *Науковий вісник Національного лісо-технічного університету України*. 2014. Вип. 24.2. С. 274-281.
3. Марценюк-Розарьонова О. В., Нечипорук В. М. Стан, проблеми та перспективи розвитку страхування туристів в Україні. *Ефективна економіка*. 2018. № 11. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/11_2018/59.pdf (дата звернення: 21.02.2026).
4. Дадак О., Дорош-Кізим М., Грабовський Р., Дудяк Р. Страхування туристичної діяльності в Україні. *Науковий вісник ЛНУВМБ імені С.З. Гжицького. Серія: Економічні науки*. 2019. Т. 21. № 92. С. 115-119.
5. Путінцев А. В., Клименко О. М. Страхування у туризмі: особливості та зарубіжний досвід. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 62. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3976> (дата звернення: 19.02.2026).
6. Bakalo N., Krekoten I., Makhovka V. Insurance in tourism. *Економічні горизонти*. 2023. № 1 (23). С. 59-69.
7. Руденко В., Добіжа Н., Мирончук В. Туристичне страхування як інструмент забезпечення фінансової безпеки подорожуючих громадян. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2024. 6 (15). 253-259.
8. Чвертко Л., Кирилюк І. Страхування туристів та його місце на страховому ринку України. *Економічні горизонти*. 2025. № 2(31). С. 72-83.
9. Про страхування. Закон України від 18.11.2021 № 1909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text> (дата звернення: 17.02.2026).
10. Про туризм. Закон України від 15 вересня 1995 року № 324/95-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 17.02.2026).
11. Офіційний сайт журналу «Forinsurer». URL: <https://forinsurer.com/theme/23> (дата звернення: 21.02.2026).
12. Марценюк О.В. Ризики туристичної діяльності та їх страхування. *Всеукраїнська науково-практична конференція «Тенденції розвитку економіки, обліку, фінансів та сфери обслуговування: глобальні виклики та національні рішення» (23-24 жовтня 2025 року, м. Вінниця)*. 225 с.
13. Гаталяк О. М., Стецький В. В. Страхування у туризмі : навч. посібн. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2020. 114 с.
14. Офіційний сайт НБУ. Показники діяльності страховиків. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist#6> (дата звернення: 21.02.2026).

REFERENCES:

1. Vykhrystenko, B., Opanasiuk, N. (2012) Pravovi zasady strakhuvannya v turyzmi. [Legal principles of insurance in tourism]. *Biuletyn Ministerstva yustytzii Ukrainy*, 4, pp. 10–20. (in Ukrainian)
2. Ribun, N. V. (2014) Osoblyvosti rynku strakhuvannya u sferi turyzmu. [Peculiarities of the insurance market in the field of tourism]. *Naukovyi visnyk Natsionalnoho lisotekhnichnoho universytetu Ukrainy*, 24.2, pp. 274–281. (in Ukrainian)
3. Martseniuk-Rozarionova, O. V., Nechiporuk, V. M. (2018) Stan, problemy ta perspektyvy rozvytku strakhuvannya turystiv v Ukraini. [State, problems and prospects of tourist insurance development in Ukraine]. *Efektivna ekonomika*, 11. Available at: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/11_2018/59.pdf (accessed 21 February 2026). (in Ukrainian)
4. Dadak, O., Dorosh-Kizym, M., Hrabovskyi, R., Dudiak, R. (2019) Strakhuvannya turystychnoi diialnosti v Ukraini. [Insurance of tourism activity in Ukraine]. *Naukovyi visnyk LNUVMB imeni S.Z. Gzhytskoho. Serii: Ekonomichni nauky*, 21(92), pp. 115–119. (in Ukrainian)
5. Putintsev, A. V., Klymenko, O. M. (2024) Strakhuvannya u turyzmi: osoblyvosti ta zarubizhnyi dosvid. [Insurance in tourism: features and foreign experience]. *Ekonomika ta suspilstvo*, 62. Available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3976> (accessed 19 February 2026). (in Ukrainian)
6. Bakalo, N., Krekoten, I., Makhovka, V. (2023) Insurance in tourism. *Ekonomichni horyzonty*, 1(23), pp. 59-69. (in English)
7. Rudenko, V., Dobizha, N., Myronchuk, V. (2024) Turystychno strakhuvannya yak instrument zabezpechennia finansovoi bezpeky podorozhuyuchykh hromadian. [Tourist insurance as a tool for ensuring the financial security of traveling citizens]. *Tsyfrova ekonomika ta ekonomichna bezpeka*, 6(15), pp. 253-259. (in Ukrainian)

8. Chvertko, L., Kyriliuk, I. (2025) Strakhuvannia turystiv ta yoho mistse na strakhovomu rynku Ukrainy. [Tourist insurance and its place in the insurance market of Ukraine]. *Ekonomichni horyzonty*, 2(31), pp. 72-83. (in Ukrainian)
9. Verkhovna Rada of Ukraine (2021) Pro strakhuvannia: Zakon Ukrainy vid 18 lystopada 2021 roku № 1909-IX. [On Insurance: Law of Ukraine]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text> (accessed 17 February 2026). (in Ukrainian)
10. Verkhovna Rada of Ukraine (1995) Pro turyzm: Zakon Ukrainy vid 15 veresnia 1995 roku № 324/95-VR. [On Tourism: Law of Ukraine]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80> (accessed 17 February 2026). (in Ukrainian)
11. Forinsurer (2026) Ofitsiynyi sait zhurnalu «Forinsurer». [Official website of the journal «Forinsurer»]. Available at: <https://forinsurer.com/theme/23> (accessed 21 February 2026). (in Ukrainian)
12. Martseniuk, O. V. (2025) Ryzyky turystychnoi diialnosti ta yikh strakhuvannia. [Risks of tourism activity and their insurance]. *Tendentsii rozvytku ekonomiky, obliku, finansiv ta sfery obsluhovuvannia: hlobalni vyklyky ta nationalni rishennia: Proceedings of the All-Ukrainian Scientific and Practical Conference, Vinnytsia, 23-24 October 2025*, 225 p. (in Ukrainian)
13. Hataliak, O. M., Stetskyi, V. V. (2020) Strakhuvannia u turyzmi: navch. posibn. [Insurance in tourism: study guide]. Lviv: LNU im. I. Franka, 114 p. (in Ukrainian)
14. NBU (2026) Pokaznyky diialnosti strakhovykiv. [Performance indicators of insurers]. Available at: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist#6> (accessed 21 February 2026). (in Ukrainian)

Дата надходження статті: 17.04.2026

Дата прийняття статті: 08.05.2026

Дата публікації статті: 19.05.2026